

Izjava svak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniki in upravniki prostori:
2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXX

Cena lista je \$0.00

Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 25. JANUARJA (JAN. 25), 1937

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 16

Acceptances for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

General Motors zahteva izpraznitev svojih tovarn

John Lewis poziva Roosevelta na intervencijo v
stavki. Roosevelt stoji pred veliko preizkuš-
njo. Kaj stori? Pogajanja med unijo avtnih
delavcev in korporacijo so se razbila, toda
stavkarji nočejo izprazniti avtnih tovarn.
Lewis dolži Sloana, predsednika korporacije
General Motors, da je pobegnil pred njim

New York, 23. jan. — "Korporacija General Motors je pripravljena na kolektivna pogajanja z unijo, toda prej mora dobiti nazaj svoje tovarne, katere so stavkarji okupirali," je izjavil Alfred P. Sloan, predsednik korporacije po svojem prihodu v New York iz Washingtona. "Čem je dospel, ko se je konference, katero je sklical delavski tajnik z namenom, da se konflikt med avtno unijo in korporacijo konča, razbila. Sloan je v svoji izjavi naglasil, da on vedno upa, da bo spor kmalu poravnal."

Predsednik Roosevelt, katerega je John L. Lewis, načelnik odbora za industrijsko organizacijo, prejšnji dan pozval, naj intervenira v prilog avtnim stavkarjem, je tudi podal izjavo. "Mislim, da pridejo momenti, ko izjave, razgovori in veliki naslovi v časopisju niso na mestu," je dejal Roosevelt. "To ni v interesu miru."

Nekateri smatrajo Rooseveltovo izjavo za ukor Lewisu, ker je direktno pozval predsednika, naj podpira avtne stavkarje. Vse tri pozneje je Lewis povabil poročevalce v svoj urad. Rekel je, "da mi imamo veliko zaupanje v Roosevelta. To smo tudi pokazali — saj veste kje. Stoli bomo, kar je po Rooseveltovem mnenju potrebno."

Lewis je potem obdolžil Sloana in druge uradnike General Motors, da so pobegnili iz Washingtona, kar je dokaz, da odklanjajo kolektivna pogajanja z unijo avtnih delavcev. Sloan se ni hotel sestati z Lewisom, "Njegovi razlogi mi niso znani. Morda se sveda svoje intelektualne manjvrednosti, ampak on bo moral konfirirati z menoj, če hoče, da bo konflikt poravnal. Delavstvo je v pohoju."

Washington, D. C., 23. jan. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije in načelnik odbora za industrijsko organizacijo, je potegnil glavno karto v sedanjem konfliktu med avtno unijo in korporacijo General Motors, ko je izjavil, da on pričakuje Rooseveltovo intervencijo v prilog avtnim stavkarjem. Mi smo podpirali Roosevelta v dolini kampanji, ki so ga napadli voditelji industriji, zdaj pa pričakujemo od njega pomoč v naši borbi proti korporaciji General Motors," je rekel Lewis. "Dolga je Lewis rekel, da se bo organizacijska kampanja razgledala tudi na tovarne Fordove in Chryslerjeve kompanije."

Kakor hitro je bila Lewisova izjava objavljena v časopisju, je konferenca med uradniki federalnega delavskega departementa, reprezentanti korporacije General Motors in zastopniki avtnih stavkarjev, katero je sklical delavski tajnik, razbila. Alfred P. Sloan, predsednik korporacije in drugi uradniki so izjavili, da je Lewisov ultimatum dokaz, da je poravnava spora nemogoča. Pozneje je Sloan modificiral svojo izjavo. Dejal je, da je pripravil obnoviti pogajanja z Lewisovim odborom na avtno unijo, če predsednik Roosevelt to želi. "Ako nas bo predsednik pozval v Washington, se bomo odzvali," je rekel Sloan.

Dalje je Sloan rekel, da je bil pripravjen pogajati se izključno (Dalje na 3. strani.)

Ovire v stavki steklarskih delavcev

Toledska unija noče podpisati pogodbe

Toledo, O., 23. jan. — Krajevna unija Zveze steklarskih delavcev je naznanila, da ne bo odobrila dogovora, ki so ga podpisali organizirani steklarji v Pittsburgh Plate Glass Co. in kateri je končal trimesečno stavko, v kateri je bilo zavojevanih okrog 7000 delavcev. Toledska unija ima svoje člane med delavci, ki so upošleni pri Libbey-Owens-Ford Glass Co.

Unija pravi, da so njeni člani prejeli osem centov več na uro kakor steklarji pri Pittsburgh Plate Glass Co. Slednji so dobili povišanje mezde osem centov na uro in zdaj stavkarji pri Libbey-Owens-Ford Co. zahtevajo dodatni povišek osem centov na uro.

Glen W. McCabe, predsednik Zveze steklarskih delavcev, je dejal, da je zahteva stavkarjev upravičena, zano pa je obdolžil Libbey-Owens-Ford Co. izbegavanja. Dejal je, da se stavkarji ne bodo vrnili na delo, dokler ne bo kompanija pristala na njihove zahteve. Ta kompanija ima steklarne v Ottawu, Ill., Toledo, O., Sheveportu, La. in Charlestonu, W. Va. Stavka v teh steklarnah, ki je bila oklicana v znak simpatije s stavkarji pri Pittsburgh Plate Glass Co. pred več tedni, ne bo preklicana, je rekel McCabe.

Dobra zdravstvena kontrola v Madridu

Poročilo večakov Lige narodov

Zeneva, 23. jan. — Zdravstveno stanje madridskih prebivalcev je zadovoljivo kljub pomanjkanju mesa in drugih živil. Tako se glasi poročila zdravstvenih večakov, ki so ga predložili članom sveta Lige narodov, ki so se sestali na svoji seji.

Veščaki so opozorili svet na nevarnost, ki preti civilnemu prebivalstvu v Madridu. Priporočali so, naj Liga narodov sodeluje pri evakuaciji nebojevnikov iz Madrida.

Člani sveta Lige narodov so razpravljali dve uri o predlogu čilejskega delegata, naj Zeneva prisloži na pomoč Špancem, ki so dobili zavetje v poslatih zunanjih držav v Madridu, toda sprejeli niso nobenega zaključka. Ta problem bo ponovno prišel na dnevni red na prihodnji seji sveta Lige narodov.

Francoski pisatelj, španski prostovoljec, ne sme v Ameriko!

New York, 23. jan. — Andre Malraux, francoski pisatelj in prostovoljec v letalski enoti v službi španske vlade, ni dobil vizuma za Združene države, kamor je bil povabljen kot častni gost newyorškega tednika The Nation. Razlogi, zakaj mu je bil vizum odrečen, še niso znani.

Domače vesti

Milwauške novice

Milwaukee. — Pred nekaj dnevi je bil v Saukvilleu blizu Port Washingtona, Wis., ubit od avta Jakob Plešec, bivši Milwaučan, star 55 let in doma iz Ljubljane v Savinjski dolini na Štajerskem. Plešec se je vračal z dela na farmi, ko ga je avto zadela in na mestu ubil. Zapuščena žena, dva sinova in hčer. — V okrajni bolnišnici je umrl John Matevc, star 59 let in rojen v Iderakem pri Kobaridu na Primorskem. Bil je drugi v Ameriki in tu zapuščena žena in dva sinova. — Trije Hrvatje in en Slovenec so bili zadnje dni kaznovani zaradi nepostavnega "domačega žganjarstva in vinarstva". — Poročeni so bili: Frank Belaj in Katarina Behan ter Harold Lumley in Irma Kovac. — V sosednjem Sheboyganu je umrl Jos. Zupančič, ki zapuščena brata v Milwaukeeju.

Solanje v Californiji

Kemmerer, Wyo. — Mike Zakotnik, mladi član društva 287 SNPJ, odpotuje ob koncu januarja v Californijo, kjer se bo solal v tehniki. Obilo uspeha!

Novi grobovi na vzhodu

Vestaburg, Pa. — Dne 8. t. m. je tu umrla Josefina Delbjan, stara 48 let. Nekoč je bila članica SNPJ, toda depresija jo je iztisnila iz jednote. Zapuščena štiri hčere.

Barberton, O. — Tu je umrla Cecilija Kranc, žena znanega trgovca in mesarja, stara 58 let in rojena Centa. Doma je bila iz Ravnika pri Blokah. Zapuščena moža, sina, dve hčeri, dva brata in sestro.

Obiski

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete so zadnje dni obiskali: Fr. Jenko iz Elyja, Minn., in Janko N. Rogelj iz Clevelanda ter John Kumbš iz Loraina, O. Zadnja dva sta bila na poti v Ely, Minn., na letno sejo JSKJ kot glavna odbornika te jednote.

Hitler odgovori Ede- nu prihodnjo soboto

Berlin, 23. jan. — Nemški diktator Hitler odgovori angleškemu zunanjemu ministru Edenu prihodnjo soboto, ko predloži program svoje zunanje politike naciskemu državnemu zboru. Eden je pred nekaj dnevi v angleškem parlamentu obtožil nacistično Nemčijo, da je ona odgovorna za nadaljevanje civilne vojne v Španiji in odgovorna bo tudi za prihodnjo evropsko vojno.

Eksplozija v angleškem premogovniku; 7 ubitih

Chesterfield, Anglija, 23. jan. — Sedem rudarjev je bilo ubitih in štirje so dobili težke poškodbe, ko se je pripletala eksplozija v premogovniku Marton Coal Co. v Duckmantonu. Trupla ubitih rudarjev so prinesli na površje po eksploziji. Poškodovani rudarji so bili odpeljani v bolnišnico, a je malo upanja, da bodo okrevali.

Mestne autoritete znižale podporo

Houston, Tex. — Mestni relifni odbor je znižal podporo na 75 centov v tednu na vsako osebo. Odbor tvori trgovci, ki plačajo toliko kot znaša tedenska podpora za eno kosilo. Izjavili so, da so morali reducirati podporo, ker je relifni sklad skoraj izprazen. Znižanje podpore je izzvalo proteste in grožnje z demonstracijami.

Španska milica izvo- jevala nove zmage

Strategičen hrib pri Madridu okupiran

Madrid, 23. jan. — Letalci španske vlade so večerj petkrat napadli fašistične postojanke na madridski fronti, istočasno je pa miliciarska pehota napadla in okupirala strategičen hrib La Sombra v vseučiliščnem predmestju.

Prvič, odkar Hitlerjevi aeroplani sodelujejo v fašistični armadi na Špankem, so se večerj pojavila nemška letala s svastiko na krilih. Svastiko, simbol nemškega nacizma, je bilo videti na letalih, ki so pluli nad Andujarjem v provinci Jean.

Bitka za posest Marbelle, 30 milj zapadno od Malage na južni španski fronti, je še vedno v teku. Tam je namreč milica španske vlade pred tremi dnevi ustavila fašistično armado 20.000 mož, v kateri sodeluje 5000 Mussolinijevih vojakov iz Italije.

Nov boj v kongresu glede nevtralnosti

Orožje in strelivo ne sme v Nemčijo, niti Italijo!

Washington, D. C., 23. jan. — Nevtralnostni zakon, ki je bil prve dni tega meseca amandiran, poteče prihodnji mesec in zdaj v kongresu pripravljajo stalen nevtralnostni zakon. Senator Pittman, demokrat, je že predložil načrt tega zakona po željah predsednika Roosevelta, ampak ta načrt ne ugaja republikancem. Republikanski senator Vandenberg iz Michigana je rekel večerj, da je Pittmanov načrt sestavljen v interesu "internacionalistov," on pa hoče, da se Združene države popolnoma izolirajo v bodoči vojni.

V nižji zbornici kongresa je pa Maverick, demokrat iz Texasa, predložil zakonski načrt, na podlagi katerega bi predsednik Roosevelt moral takoj oklicati embargo na izvoz orožja, streliva in vsega drugega bojnega materiala v Nemčijo in Italijo, kajti Maverick smatra, da sta obe ti državi danes v vojni s priznano vlado španske republike.

Čehoslovakija bo prihodnja Španija?

Nemčija dobi portugalsko kolonijo

Berlin, 23. jan. — Hitlerjev organ "Voelkischer Beobachter" je večerj grdo napadel Čehoslovakijo, katero je imenoval "sovjetsko klatro v centralni Evropi." List obtožuje čehoslovacko vlado, da vodi Čehoslovakijo v komunizem in pripravlja svoja letališča za sprejem sovjetskih bombnikov. Vaako zanikanje tega po čehoslovacki vladi je zaman, ker nemški naciji ji ne bodo verjeli toliko časa, dokler je Čehoslovakija v vojniobveznem paktu s sovjetsko Rusijo.

Prva afriška kolonija povojne Nemčije bo morda kos Angole, portugalske kolonije na južno-zapadnem obrežju Afrike, ki je večja kot vsa Nemčija. Angola je bogata na poljedelskih pridelkih in rudninah. Zdjaj so v teku pogajanja med Hitlerjevo vlado in Portugalsko za bogate koncesije v Angoli. V zameno za izkoriščanje Angole bo Hitler dal Portugalski vojaško zaščito — če ji bo to kaj pomagalo.

KATASTROFALNE POPLAVE V DE- SETIH DRŽAVAH

Škoda se ceni več milijonov dolarjev

LANSKE GROZOTE SE PONAVLJAJO

Cincinnati, O., 23. jan. — Več ko 41.000 ljudi v tem mestu je brez strehe, ker je voda zalila več predelev. Škoda znaša več ko pet milijonov dolarjev. V Portsmouthu, O., ki leži ob reki Ohio, je voda zalila trgovski distrikt in 13.000 oseb je brez strehe.

Pittsburgh, Pa., 23. jan. — "Zlati trikot," trgovsko središče Pittsburgha, je poplavljen. Vode rek Ohio, Allegheny in Monongahela so narasle 33 čevljev. Deset tisoč ljudi je pobegnilo z otoka Wheelinga na reki Ohio poleg Wheelinga, W. Va. V Louisvilleu, Ky., je bila vsa transportacija ustavljena, ko je voda zalila polovico mesta. V New Yorku, Ky., je voda vdrla v priležne mestne hiše in jetnišnice. 80 blokov je poplavljenih in 10.000 ljudi brez strehe. Dayton, Ky., v bližini Louisvilleja, je tudi pod vodo. Pet tisoč prebivalcev se je umaknilo v višje kraje, ko je voda zalila njihove hiše.

Cincinnati, O., 23. jan. — Okrog 80.000 ljudi je brez strehe na poplavljenem ozemlju v desetih državah, ko se reke in potoki prestopili bregove zaradi deževnih nallivov. Vremenski napovedovalci pravijo, da bodo v pde še narasčale, ker še vedno dežuje.

Rdeči križ in druge organizacije so že prisločile na pomoč prebivalcem v poplavljenih krajih ob reki Ohio in drugih. Deset držav je prizadetih zaradi poplav, ki so povzročile škodo več milijonov dolarjev.

Naselbine v bližini Cincinnatija, v nižinah ob reki Ohio, in mesto Portsmouth, so pod vodo. 13.000 prebivalcev je že pobegnilo iz Portsmoutha v višje kraje. Nekateri predeli Cincinnatija so poplavljeni in cestni promet je ustavljen. Škoda, ki je povzročila povenjen samo v teh predelih, znaša več ko milijon dolarjev. Reka Ohio je že narasla 61 čevljev in se še vedno dviga.

V Marietti, O., kjer se reka Muskingum steka v reko Ohio, je voda zalila rezidenčne distrikte. Tu je državna milica postavila javne kuhinje za ljudi, ki so se morali umakniti iz svojih hiš. Pomeroy, Manchester, New Richmond, Higginsport, Rome, Newton in več drugih mest in vasi je pod vodo.

Tri mesta v južnem delu Indiane in šest v Kentuckyju so brez električne razsvetljave, ker je voda zalila elektrarne. Naispi ob reki Ohio v bližini Vincennesa in Evansvillea, Ind., so v nevarnosti zrušitve. Inženirji pravijo, da ne bodo mogli vzdržati silnega pritiska vode, ki še vedno narasča.

V teh poplavih prizadete države so Indiana, Ohio, Illinois, West Virginia, Kentucky, Arkansas, Tennessee, Missouri, Pennsylvania in North Carolina.

Kraljevska žlahta mora bojkotirati Eduarda!

London, 23. jan. — Ministrski predsednik Baldwin je odredil, da mora angleška kraljevska rodbina bojkotirati bivšega kralja Eduarda, ki se zdaj nahaja v Avstriji. Njegovi bratje ga ne smejo obiskavati, niti obćevati z njim plameno ali drugače — sploh morajo vsi njegovi sorodniki pozabiti, da je Eduard kdaj živel!

Strahovlada na Portugalskem

Eksplozija bomb v voj- nem ministertvu

Lizbona, Portugalska, 23. jan. — Pet oseb je bilo ranjenih, ko so teroristi vrgli dve bombi v palačo vojnega ministra. Eksplozija bomb je razdejala glavne stopnice in strop prvega nadstropja. Policija je obdolžila komuniste, da so oni vrgli bombe.

Nekaj ur prej je eksplozija bombe delno razdejala radiopostajo v Barcareni, v predmestju Lizbone. Dva peklenka stroja sta bila položena v poslopje, kjer je bil prej nastanjen španski konzul.

Policija in vojaški oddelki so zdaj zastražili palači nemškega in italijanskega poslanstva, ker se boje, da bosta poginili v zrak. Avtoritete so pričele goniti proti komunistom in večje število je bilo že aretiranih. Eksplozije bomb, pravijo, so delo zunanjih teroristov, s katerimi sodelujejo portugalski komunisti.

Štirinajst moških in žensk, med katerimi je tudi neki Anglez, je policija aretirala in odvedla v zapor, ker jih je našla v bližini bivšega španskega konzulata po eksploziji bombe. Avtoritete pravijo, da so teroristični čini komunistično "maščevanje, ker portugalska vlada noče podpirati madridskega režima.

Člani japonske vla- de podali ostavko

Borba med militaristi in nasprotniki povzročila krizo

Tokio, 23. jan. — Vsi člani japonskega kabineta so podali ostavko, ker so se val poskusili, katerih cilj je bil dosega kompromisa med militaristi in antimilitarističnimi političnimi strankami, izjavilovi. Premier Koki Hirota, čigar politika je bila predmet ostre kritike v parlamentu, je potem, ko je videl, da je kompromis nemogoč, odšel v mikadovo palačo in predložil resignacijo vseh članov kabineta.

Vihar v parlamentu je izzval general Juici Terauci, vojni minister, ki je obdolžil opozicijo, da je razžalila armado. Zahteval je takojšnjo razpustitev parlamenta in razpis novih volitev. Voditelji vseh političnih strank so silovito napadali finančno in militaristično politiko Hirotove vlade. Očitno so ji, da je naklonjena fašizmu in hoče podvrežiti parlament militaristični birokraciji.

Vladna kriza je potisnila v ospredje pereče probleme. Vprašanje je, kdo bo zmagal v borbi, v kateri so zapleteni militaristi in voditelji političnih strank. Viharna debata v parlamentu zadnji četrtki je bila znamenje, da je vladna kriza na pragu. Kunimatsu Hamada, vodja stranke Seiyukaj, je v tej debati obdolžil militariste vmešavanja v politične zadeve. Od vojne ministra je zahteval, naj dokaže, da je on (Hamada) razžalil armado s svojo izjavo, da se vmešava v politične zadeve. Če mu to dokaže, je on pripravljen storiti samomor, v obratnem slučaju pa naj vojni minister izvrši samomor.

Trebljenje federalne relifne liste

Washington. — Relifni administrator Harry Hopkins pravi, da je bila lista WPA v prošlem letu znižana za 738.686 relifnih delavcev. Armada brezposelnih še vedno šteje okrog devet milijonov.

OBTOŽENI BOLJŠE- VIKI PRIZNALI FA- ŠISTIČNO ZAROTO

Trockij izjavlja, da je priznanje največji humbug v zgodovini

NEMCIJA IN JAPON- SKA PRIZADETI

Mexico City, 24. jan. — Leon Trockij je danes izjavil, da je priznanje krivde obtoženih boljšečevkov v moskovskem procesu največji humbug v zgodovini, ki prekaša tudi zaroto proti Juliju Cezarju in vse satanske intrige Borgijevcev v Rimu. Trockij odločno zanika svoje pismo, ki je bilo predloženo po tožilih v Moskvi in pravi, da je tisto pismo drzna fabrikacija.

Moskva, 24. jan. — Sedemnajst starih boljšečevkov je večerj pred vrhovnim sodiščem priznalo, da so po navodilih Leona Trockija sodelovali s Hitlerjevimi naciji in japonskimi militaristi za strmoglavljenje Stalina. Vsega režima in raskosanje Rusije. Plačilo Nemčiji je imela biti Ukrajina, Japonski pa vzhodna Sibirija. Dolga obtožnica, katero je prečital sovjetski državni pravdnik Andrej Višin-ski, se opira na Trockijevo pismo, ki je bilo leta 1935 utihotapljeno Karlu Radeku v Rusijo. V tem pismu je tudi rečeno, da v slučaju vojne med Japonsko in Združenimi državami bo Rusija pomagala Japonski s bojnim materialom, zlasti s petrolejem. Na podlagi obtožnice in "izpovedi" so Radek, Sokolnikov in Pjatakovi glavni zarotniki, toda glavna vse zarote je Trockij. Imenovana sta tudi nemški nacijaki voditelj Rudolf Heas in japonski diplomat Ota.

Moskva, 23. jan. — Izvestija, glasilo sovjetske vlade, je objavila uvodnik, v katerem urgira brezobzirno iztrebitev Karla Radeka, vodilnega sovjetskega publicista in 16 drugih "trockistov", ki so obtoženi zarote proti življenju Stalina, sovjetskega diktatorja in vladi. Obravnava proti zarotnikom se je pričela danes.

Izvestiji so se pridružili Pravda, glasilo komunistične stranke in drugi sovjetski časopisi. Vse to kričanje je znamenje, da bo obravnava rezultirala v smrtni obsodi obtožencev. Zadelja jih bo slična usoda kakor Gregorija Zinovjeva in petnajst drugih, ki so bili na obravnavi v zadnjem poletu spoznani za krive veleizdajstva, obsojeni na smrt, postavljeni ob zid in ustreljeni. Ostri napadi na obtožence v tisku so tudi odkrili, da se bodo morali ti zagovarjati ne samo zaradi zarote, ki so jo skovali proti Stalinu, temveč zato obtoženi tudi odgovornosti za poteškoče v železniki, premogovni in drugih industrijah. Tisk naglašja, da so ti zastrupljali rudarje s plini, da so odgovorni za eksplozije v premogovnikih in da so povzročili zmedo v živilski in drugih industrijah, da so zaostale v produkciji.

Izvestija piše, da je bil Radek vedno potuhnen in strupen trockist; svoj strup je skrival za prijaznim smehljajem, ko se je boril proti Leninu in pozneje proti Stalinu. "Nobene milosti Radeku in drugim hifnavecem, ki so skovali zaroto proti Stalinu in sovjetski vladi," pravi ta list.

Poleg Radeka so obtoženi zarote Gregor Pjatakovi, bivši pomožni komisar težkih industrij; J. A. Ljvšč, bivši podkomisar železnice; Gregor Sokolnikov, bivši sovjetski poslanik v Londonu; J. N. Drobni, bivši tajnik moskovskega sovjeta; M. S. Bogoslavski, načelnik moskovskega sovjeta do l. 1923; S. A. (Dalje na 3. strani.)

